
Spondylartropatia

Spondylartropatia tarkoittaa oikeastaan ryhmää sairauksia, mutta sitä voidaan käyttää erillisenä diagnoosina, ellei tarkka sairauden määrittely ole mahdollista. Spondylartropatioissa veressä ei ole reumatekijää eikä sitrulliinipeptidivasta-aineita. Spondyloartropatioilla on taipumus aiheuttaa tulehdusta selkärangan nivelissä. Joskus niistä on käytetty myös nimityksiä seronegatiivinen selkäreuma ja nivel-nikamareuma.

Spondylartropatioita ovat:

- selkärankareuma (Spondylarthritis ancylopoetica, Bechterewin tauti)
- selkärankareumaa mahdollisesti edeltävä aksiaalinen spondylartriitti
- reaktiivinen niveltulehdus
- haavaiseen paksusuolentulehdukseen ja Crohnin tautiin liittyvä niveltulehdus
- osa lastenreumasta
- nivelpsoriaasi, jossa on mukana selkärangan nivelten tulehdus.

Sairauden taustatekijät

Spondylartropatioilla saattaa olla on yhteinen synty tapa. On mahdollista, että ne ovat elimistön reaktioita suoliston ja sukuelinten infektiolle kuten reaktiiviset niveltulehdukset.

Sairastumisalttiutta lisää periytyvä HLA-B27-antigeeni, joka löytyy useimmilta potilailta. Suomalaiset kuuluvat niihin lähinnä kylmässä ilmastossa eläneisiin kansoihin, joilla HLA-B27 on melko yleinen. Suomalaisista 15 %, keskieurooppalaisista 8 %, japanilaisista 1 % ja Etelä-Amerikan alkuperäiskansoista vielä harvemmat kantavat tätä antigeeniä.

Koska HLA-B27-positiivisilla henkilöillä riski sairastua spondylartropatioihin on noin 100 kertaa suurempi kuin muilla, nämä sairaudet ovat suomalaisilla verraten yleisiä. Suomalaiset ovat myös kunnostautuneet näiden tautien tutkijoina. Toisaalta on muistettava, ettei valtaosa riskipotilaista koskaan sairastu mihinkään spondylartropatiaan. Terveiltä ei HLA-antigeenien tutkiminen ole järkevää.

Oireet ja taudinkuva

Spondylartropatia voi aiheuttaa tulehduksen sekä raajojen että selkärangan nivelissä. Tunnusomaisinta on ristiluun (sacrum) ja suoliluun (ilium) välisten nivelten (risti-suoliluunivelten eli s-i-nivelten) tulehdus, sakroiliitti. Nivelistä sairastuvat herkimmin polvi ja muut alaraajanivelet.

Yhteistä on myös sairastuminen nuorena aikuisena, reumaattinen tulehdus silmän etuosassa (iriitti) sekä joskus sydämessä ja aortan seinämässä. Harvoin sairauteen kuitenkaan liittyy kaikkia näitä asioita. Niveltulehdukset voivat olla aluksi vaikeita, mutta sairaus saattaa parantua jopa ilman hoitoa.

Hoito ja ennuste

Vaikka spondylartropatit ovat usein pitkäaikaisia, ne harvoin aiheuttavat vaikeaa invaliditeettiä. Lievissä tautimuodoissa lääkehoidon merkitys ei ole kovin suuri, ja ajoittainen kipulääkitys voi olla riittävä. Kaikissa vaikeissa spondylartropatioissa käytetään nykyisin biologisia reumalääkkeitä, ellei sulfasalatsiini ole osoittautunut riittävän tehokkaaksi.

Päivitetty: 2022, asiantuntijana professori Tom Pettersson